

Do profesorów

HELA BLUMENGRABER

Do profesorów

Prof. dr. Juliuszowi Feldhornowi¹

Kazaliście nam w życiu szukać ideału,
zaklinając słowami wieszczów i poetów,
„nad poziomy” się wznosić², na skrzydłach zapалу
Myślą do najtajniejszych docierać sekretów.

Poezja

Kazaliście cenić, kochać magię słowa,
Kazaliście szlochać i konać z zachwytu,
I przecie ciągle naprzód, i szukać od nowa
Prawdy nieodgadnionej, niepojętego Wszczęświatu³.

...Jednym słowem *humanus*⁴ zakłęsiście duszę,
Każąc przed Geniuszu giąć się majestatem,
I dlatego tak strasznie teraz cierpieć muszę,
I dlatego, jak głupia, stanęłam przed światem.

Geniusz

Trzeba nas było uczyć znienacka wyskoczyć,
I życie mocno łapą uchwycić za gardło,

Przemoc

¹Feldborn, Juliusz (1901–1943) — nauczyciel, historyk literatury, poeta, pisarz i tłumacz. Pochodził z zasymilowanej żydowskiej rodziny. Ukończył Uniwersytet Jagielloński (doktorat z filozofii obronił w 1927). Uczył polskiego w Prywatnym Gimnazjum Koedukacyjnym Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej i Średniej w Krakowie. Współpracował z „Gazetą Literacką” (1926–1927) i „Miesięcznikiem Żydowskim” (1931–1935). Podobno odrzucił propozycję katedry uniwersyteckiej, ponieważ warunkiem jej objęcia było przejście na katolicyzm. Po wybuchu wojny brał udział w kampanii wrześniowej jako żołnierz Wojska Polskiego. Po klęsce przedostał się do Lwowa, gdzie już przebywała jego żona Stella Landy (także nauczycielka i tłumaczka) z córką Marią. Do wkroczenia Niemców oboje pracowali jako nauczyciele. Uciekając przed uwięzieniem w getcie lub śmiercią, ukrywali się na aryjskich papierach w Nowym Wiśniczu, a następnie w Swoszowicach (dziś dzielnica Krakowa). W sierpniu 1943 r. (na skutek denuncjacji lub przypadku) został aresztowany i wraz z żoną oraz grupą innych osób rozstrzelany w Wieliczce. Autor kilku zbiorów poetyckich (*Domy*, 1922; *Wczoraj — dziś — jutro*, 1928; *W ogrodzie brata Chryzostoma*, 1932), powieści (*Cienie nad kobyską*, pod pseud. Jan Las), artykułów m.in. na temat motywów żydowskich w literaturze polskiej i światowej, powieści popularnonaukowych dla młodzieży (*Wieści płyną w świat*, 1938). Przetłumaczył z oryginału *Pieśni nad pieśniami*, *Czarodziejską górę*, przygody Arsene’a Lupina; przekładał utwory m.in. Boccaccia, Dantego, Tolstoja i Puszkina. Zarys historii sztuki, napisany jeszcze przed wojną, został wydany w 1961 pt. *Dziela i twórcy*. [przypis edytorski]

²„nad poziomy” się wznosić — aluzja do fragmentu *Ody do młodości* Adama Mickiewicza:

Młodości! ty nad poziomy
Wylatuj, a okiem słońca
Ludzkości całe ogromy
Przeniknij z końca do końca.

[przypis edytorski]

³wszczęświatu — gram. forma poprawna, dziś raczej: wszechświata. [przypis edytorski]

⁴humanus (łac.) — dosł. ludzki, człowieczy. Tu jako odniesienie do humanizmu (z łac. *humanus* i gr. *ismos* wiedza, nauka), czyli nurtu w filozofii (lub szerzej: światopoglądu) opartego na racjonalnym myśleniu i trosce o potrzeby, szczęście, godność i swobodny rozwój każdego człowieka, a jednocześnie humanistyki, czyli grupy nauk, których przedmiotem badań jest człowiek jako istota społeczna i jego twórczość. Nauki humanistyczne odróżnia od nauk społecznych czy przyrodniczych metodologia. W Polsce do nauk humanistycznych zalicza się m.in. filologię, filozofię, językoznawstwo i literaturoznawstwo. [przypis edytorski]

Zaciśniętym kulakiem⁵ dziuchnąć⁶ między oczy,
żeby się zatoczyło i na klęczki padło!

Uczyć nas krzyczeć, by być usłyszanym,
i jak się wyważa rozwalone drzwi,
i jak trzeba deptać, by nie być deptanym,
oswoić nam oczy z strasznym blaskiem krwi!

O, profesorowie mądrzy i uczeni!
Czyście naprawdę nie wiedzieli o tym,
że dla humanistów⁷ brak miejsca na ziemi,
więc po cóż w duszach naszych sialiście tęsknotę?

Przemoc, Zagłada, Wojna,
Krew

⁵*kulak* — tu: pięść, także cios zadany pięścią. [przypis edytorski]

⁶*dziuchnąć* — prawdop. powinno być *dziachnąć*, tj. uderzyć a. *dźgnąć*. [przypis edytorski]

⁷*humanista* — osoba wyznająca światopogląd humanistyczny lub zajmująca się humanistyką. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na *Licencji Wolnej Sztuki 1.3*. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/blumengraber-do-profesorow>

Tekst opracowany na podstawie: *Pieśń ujdzie cało... Antologia wierszy o Żydach pod okupacją niemiecką*, wstęp i oprac. Michał M. Borwicz, Warszawa – Łódź – Kraków 1947.

Wydawca: Fundacja Wolne Lektury

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego. Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Fundację Wolne Lektury.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Maria Świetlik, Paulina Choromańska.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).